

alakja a mohácsi vérszről szóló elbeszélések egyikében sem jut ennyi szerephez. Humanista írónál az is a tisztelet kimutatásának formát közé tartozik, hogy kivel mondat beszédet. Ursinus Mária ajkára adja a töredék legsikerültebb, legtörmésább, igazi ciceronianus alkotását. A királyné jellemének rajza elmosódott, a humanistáknál szokásos típusjellemzés: a férjéért aggódó hűséges hitvesé. Ilyen Lajos királyé is, a rettenhetetlen fiatal hőse, ki annak ellenéte, hogy látja végzetét mégsem retten vissza. Nem tartózkodhatja feleségének aggódó szeretete sem.

Ursinust nem az érdeklődés, vagy a magyarok iránti szeretet vezeti a mohácsi vész megírására, ennek legalább semmi nyomát nem találjuk, hanem az hogy Mária királyné jóindulatát akarta megnyerni, bizonyára további pályája érdekében. Csak hőseit sajnálja, a nemzet veszedelme iránt érzéketlen. Hiába töltött hosszabb időt Magyarországon, nem érzett mélyebb rokonszenvet a magyarság iránt Humanista barátaiban sem a magyart, hanem a „*republica litteraria*” polgárait látta. Résztvevő hang helyett csak csendes ellen-szenvet találkoztunk, mikor megjegyzi, hogy a király életét a csuhék és a sziléziaiak féltették, a magyarok azt kívánták, személyesen vezesse őket a csatába. Ursinus ebben nem a rendi kívánságot, hanem a magyar résztvevők önzését látja. Megvan nála egyébként az a korabeli német anyagban szinte általános vád is, hogy Zápolyai János felelős Lajos király haláláért. Ez nála, mint Ferdinánd emberénél, egyáltalán nem feltűnő.

Mikor még nem ismertük Ursinusnak ezt a munkáját, két forrására lehetett gyanakodni: Oláh levelére és Joviusnak *Commentarii de rebus Turcicis* című 1531-ben először megjelent munkájára.¹² Az előbbi erre a részre nem forrás, hiszen Ursinus csak kiegészítést kér barátjától már csaknem teljesen kész munkájához: a foglyok és az elesettek névsorát. A Joviuszal való feltett egyezést pedig az előkerült munka nem erősítette meg. Kimutatható forrása csak egy van Ursinus munkájának, az sem történeti, hanem szónoki, Cuspinianus, a híres bécsi humanista „*Oratio protreptica*”-ja:¹³ A műfaji különbség nem jelent semmit, a 16. század emberének a napi eseményeket megörökítő irodalom különböző formái iránt nem igen volt érzéke. A körtörténetírásban összefolyik szépirodalom, publicisztika és tudományos irodalom, biztos

12. Wacziarg id. m. 56.

13. *Johannis Cuspiniani Oratio protreptica, qua Christiani ad bellum Turcicum excitantur . . . emendatus quam antehac edita a Johanne Weidnero Lendisidelfo. Francofordiae, 1598. Wecheli heredes.*